

Täysistunto

Tiistai 3.12.2024 klo 14.03—23.57

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 126/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 22/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 22/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.46 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ovat kysymyksessä muutokset yleiseen asumistukeen ja eläkkeensaajan asumistukeen. Orpon hallituksen ohjelmaan sisältyvät linjaukset julkisen talouden vakauttamiseen ja asumistuen menojen kasvun hillitsemiseen. Näissä esityksissä ensinnäkin esitetään, että asumistuen määräytymisperusteisiin palautettaisiin varallisuusharkinta ja asumistuessa huomioon otettavia enimmäismenoja koskevaa kuntaryhmitystä tarkistettaisiin. Yrittäjien tuloja koskevaa säännöstä täsmennettäisiin. Tässä esityksessä myös eläkkeensaajan asumistuen määräytymisperusteita muutettaisiin vastaavasti ja omaisuuden ja tulojen vaikutusta kiristettäisiin. Lisäksi tehtäisiin joitakin teknisluonteisia tarkistuksia.

Arvoisa puhemies! Lähdetään liikkeelle yleisestä kuvailusta tähän esitykseen liittyen. Ensinnäkin yleiseen asumistukeen ehdotetaan palautettavaksi varallisuusharkinta, eli jatkossa omaisuus vaikuttaa myönnettävään tukeen. Yleisen asumistuen kuntaryhmiä ehdotetaan tarkistettavaksi ja yrittäjien tulojen arviointia täsmennettäväksi, kuten jo edellä kävi ilmi. Myöskin lakiin ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus siihen, että yleistä asumistukea voitaisiin myöntää takautuen tai korottaa tukea takautuen erityisistä syistä jopa pidemmältä kuin kuukauden ajalta, mikä vastaisi siis käytännössä säännöksiä muissa etuuksissa.

Eläkkeensaajan asumistuessa omaisuuden vaikutusta myönnettävään etuuteen ehdotetaan kiristettäväksi nykyisestä. Lisäksi eläkkeensaajan asumistuen tuloharkintaa kiristettäisiin nostamalla lisäomavastuuprosenttia nykyisestä 41 prosentista 43,5 prosenttiin. Yleisen asumistuen muutosten arvioidaan vahvistavan julkista taloutta kaiken kaikkiaan 11,5 miljoonaa euroa ja eläkkeensaajan asumistuen osalta 25,4 miljoonaa euroa. Miksi näin vähän? Siksi, että toimeentulotukimenot ja hyvinvointialueiden menot lisääntyvät, jotka on tässä esityksessä otettava huomioon.

No, ensinnäkin sosiaali- ja terveysvaliokunnan osalta olemme selvittäneet tämän asian vaikutuksia, ja on muistettava, että alla on jo aikaisempi yleiseen asumistukeen tehty muu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

tos, joka laskee asumistuen menoja viime syksyn säädösten läpiviennin osalta niin, että yleistä asumistukea leikataan vuoden 25 alusta muutoksilla, jotka ovat 385 miljoonaa euroa. Lisäksi eläkkeensaajan asumistuen menoja on hillitty myöskin sillä, että nämä indeksijäädtykset koskevat myös siellä puolella.

Valiokunta pitääkin tarkoituksenmukaisena, että nämä asumistukeen suunnitelluksi tulevat säästöt tehtäisiin niin, että tukea kohdennetaan pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille.

Valiokunta kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutoin esitetyllä tavalla, mutta omaisuuden osalta olemme tehneet yhden muutoksen koskien hallintaoikeuden rasittamaa omaisuutta ja sen huomioon ottamista. Siitä kohta tuonnempana lisää. Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota asumistukeen kohdistuvien säästöjen ja eri etuusmuutosten yhteisvaikutuksiin nimenomaan haavoittuvassa asemassa olevien osalta.

Nämä ehdotukset koskevat myös yleisen asumistuen piirissä olevia opiskelijoita, mutta koska opiskelijat äsken mainitsemani ehdotuksen johdosta siirtyvät takaisin opintotukilain asumislisäjärjestelmän piiriin 1.8. seuraavaa vuotta alkaen, niin silloin heidän osaltaan he ehtivät olla näiden vaikutusten piirissä tuon seitsemän kuukautta. Siitä käytiin keskustelua, onko järkevää näin lyhyellä aikavälillä ottaa opiskelijoita tähän mukaan, mutta näin se nyt tässä menee.

Perustuslakivaliokunta on omassa lausunnossaan tarkastellut tätä kokonaisuutta ja todennut, että nämä lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksikössä.

Arvoisa puhemies! Sitten näihin yksityiskohtiin. No, ensinnäkin varallisuusharkintaan liittyen yleisessä asumistuessa:

Kun varallisuusharkinta aikoinaan poistettiin, siis vuonna 2015 voimaan tulleiden uudistusten jälkeen, niin silloin tarkoituksena oli selkeyttää ja yksinkertaistaa järjestelmää. Ongelma oli ollut se, että yleisen asumistuen saajilla ei juuri ole nettovarallisuutta, joten tämä oli kohdistunut niin pieneen osaan ja hallinnolliset kulut olivat olleet isoja, ja käytännössä varallisuusharkinnan palauttamisen vaikutusten toimeentulotukimenoihin onkin arvioitu olevan kovin vähäisiä, koska omaisuus estää myös yleensä toimeentulotuen myöntämisen. Tämä omalta osaltaan haastaa meitä siinä, että käytännössä nämä muutokset, jotka nyt tehdään, ovat sillä tavalla haastavia, että ne lisäävät Kelan erityisiä menoja. Eli käytännössä Kelan alustavan arvion mukaan asumistukeen tulevien muutosten vaikutusten toimeenpano Kelassa lisää toimintamenoja vuositasona vuodesta 26 alkaen 4,8 miljoonaa euroa, jolloin käytännössä toimeenpanokustannusten nousu on siten yli puolet tästä varallisuusharkinnasta syntyvästä säästöstä eli kahdeksan miljoonan euron säästöstä.

Tätä kautta yksinkertaisesti todettuna esityksen mukaan ruokakuntien saamiin tuen määrään vaikuttaviin tuloihin lisätään omaisuudesta 20 prosenttia siltä osin kuin omaisuuden määrä velkojen vähentämisen jälkeen ylittää 10 000 euroa, jos ruokakuntaan kuuluu siis yksi aikuinen, ja 20 000 euroa, jos ruokakuntaan kuuluu enemmän kuin yksi aikuinen. Ja tukea ei myönnettäisi jatkossa lainkaan, jos ruokakunnan jäsenten yhteenlaskettu nettovarallisuus on vähintään 50 000. Näin omaisuusharkinnan palauttaminen vähentäisi noita menoja kahdeksalla miljoonalla, mutta siitä noin puolet tulee sitten takaisin, koska tämä maksaa Kelalle toimeenpanon osalta.

No, me kiinnitimme huomiota valiokunnassa siihen, että koska omaisuus otetaan asumistuen myöntämisessä huomioon, myöskin tuen hakijan hallintaoikeus on olennainen kysymys. Valiokunta ei pidä perusteltuna, että hallintaoikeuden rasittamaa omaisuutta otettaisiin tässä omaisuutena huomioon, koska omistaja ei voi siis hallintaoikeuden alla olevaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

omaisuutta hyödyntää tai realisoida, ja täten me ollaan tehty muutos siihen 1. lakiehdotuksen 13 §:ään.

No, sitten, arvoisa puhemies — tässä on tosi paljon näitä muutoksia, niin että tässä menee nyt hiukan aikaa — seuraavaksi toteaisin tästä yleisen asumistuen kuntaryhmien muutoksesta: Säästölaki kun tämä on, niin asumistuen menoja ollaan muuttamassa myös enimmäismenojen sallivuuden suhteen niin, että kuntaryhmitystä muutetaan. Ajatuksena on, että Kouvolaa, Mikkeliä, Pori, Kajaani, Lappeenranta ja Vaasa siirretään nykyisestä kakkoskuntaryhmästä kolmoskuntaryhmään. Näin sitten saadaan aikaan käytännössä se, että syntyy asumistukimenoihin säästöä noin 5,3 miljoonaa euroa vuodesta 26 lähtien. Koska tämä tietysti vaikuttaa siihen, että jo kaikkein matalimmilta tukitasoilta vielä leikataan, niin tämä johtaa siihen, että toimeentulotukimenot puolestaan nousevat. Arvio valiokunnalla on, että 1,8 miljoonaa euroa tämä vaikutus olisi. Näin ollen julkisen talouden menot laskisivat tällä kuntaluokituksen muutoksella kolme ja puoli miljoonaa euroa. No, käytännössä muutos koskisi näistä kunnista asumistukea saavia ruokakuntia 68—80-prosenttisesti, ja käytännössä se voisi olla II kuntaryhmässä yhden hengen ruokakunnan asumismenon mukaan sellainen, että kun se on ollut 447 euroa kuukaudessa, niin nyt se sitten olisi jatkossa 394, eli siinä viidenkymppin luokkaa miinusta. Nyt sitten jos saisi asumismenojen osalta yli 447 euroa kuukaudessa, niin hänelle maksettaisiin täyttä asumistukea niin, että tuki pienenis nykyisestä 312,9 eurosta 275 euroon kuukaudessa. Tämän tarkemmin en nyt tässä yhteydessä pysty näitä muutoksia toteamaan.

Totean myöskin ne eläkkeensaajan asumistuen muutokset, jotka alussa jo luettelini. Ne ovat myöskin tärkeitä, ja niistä valiokunta onkin tarkemmin siellä todennut.

Lopuksi on hyvä todeta, että yhteisvaikutukset ja niiden selvittäminen ovat jälleen olleet valiokunnassa esillä ja myöskin tämä toimeentulotukiriippuvuus, josta me olemme jo useita kertoja lausuneet, eli toimeentulotukiriippuvuus tässä kasvaa. — Kiitoksia. — Ja totean vielä, että tämä esitys ei ollut yksimielinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

18.56 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Orpon—Purran hallitus on toteuttanut jo tämän vuoden budjetissa historiallisen suuret leikkaukset yleiseen asumistukeen ja muuhun sosiaaliturvaan. Vaikka leikkauksien mittavat negatiiviset vaikutukset suomalaiseen yhteiskuntaan ovat jo näkyvissä muun muassa häätöjen määrän merkittävänä kasvuna, esittää hallitus nyt jälleen uusia leikkauksia yleiseen asumistukeen ja eläkkeensaajan asumistukeen. Näitä leikkauksia on perusteltu julkisuudessa muun muassa työllisyydellä ja vuokria alentavalla vaikutuksella, mutta tutkimustieto ei tue kumpaakaan näistä perusteista. Ja nyt tässä esityksessä ei ole myöskään osoitettavissa työllisyysvaikutuksia, ja hallituksen asuntopolitiikka kokonaisuudessaan uhkaa enemmänkin kiihdyttää asumiskulujen kasvua.

Yleisen asumistuen varallisuusharkinta poistettiin vuonna 2015 muun muassa sen byrokraattisuuden ja tarpeettoman hallinnollisen taakan vuoksi. Nyt tämä varallisuusharkinnan palauttaminen vähentää valtion asumistukimenoja arviolta vain kahdeksan miljoonaa euroa vuodessa. Ja Kela taas on omassa lausunnossaan lausuntokierroksella arvioinut, että yleiseen asumistukeen ja eläkkeensaajan asumistukeen esitetyt muutokset lisäävät Kelan etuuskäsittelyyn kuuluvia toimintamenoja vuositasolla noin 4,8 miljoonalla eurolla. Eli tämä byrokratian kasvattaminen paitsi tuo kustannuksia myös voi hidastaa tukihakemus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

ten käsittelyä. On myöskin huomioitava, että kaikki varallisuus ei ole helposti realisoitavissa. Esimerkiksi muuttotappiokunnissa sijaitsevien asuntojen myynti voi olla hidasta tai jopa mahdotonta, mikä taas sitten voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Tämä varallisuus-harkinnan palauttaminen leikkaa tukea arviolta noin 3 700 kotitaloudelta, joista vajaalla 2 200 kotitaloudella tämä tuki lakkaa kokonaan. Näissä kotitalouksissa, joissa varallisuus-harkinta vaikuttaisi asumistuen määrään, tämä tuki pienenesi keskimäärin noin 181 euroa kotitaloutta kohden. Kokonaisuudessaan päätöksen haitat ylittävät merkittävästi valtiontaloudelle tavoiteltavien säästöjen määrän, joiden toteutumiseen liittyy esityksenkin mukaan epävarmuutta.

No, sitten näitä enimmäisasumismenoja koskevia kuntaryhmiä tarkasteltaisiin esityksessä siten, että Kouvola, Mikkeli, Pori, Kajaani, Lappeenranta ja Vaasa, nämä kunnat, siirretään nykyisestä kakkoskuntaryhmästä kolmoskuntaryhmään, ja näissä kunnissa asumistuen taso laskisi. Hallitus tarkastelee näiden kuntien vuokratasoa niiden tilastojen kautta, jotka koskevat tuensaajien vuokria. Pyydän huomioimaan, että yhä suurempi osa näistä ihmisistä on jo Kelan ohjeistamana muuttanut pienempiin ja myöskin laadultaan heikompisiin asuntoihin, joissa tämä vuokrataso on alle paikallisen keskimääräisen vuokratason. Eli tämä tilasto sopii siis yhä huonommin kuvaamaan paikallista vuokratasoa, ja jatkossa tulisikin arvioida, missä määrin tuensaajien keskimääräinen vuokrataso on etääntynyt paikkakunnan keskimääräisestä vuokratasosta sekä paikkakunnan ARA-vuokratasosta.

Puhemies! Valiokunnalle on myöskin tuotu esiin, että siirtolistalla olevissa kunnissa on pulaa erityisesti sopivan kokoisista, esteettömistä ja palvelujen lähellä sijaitsevista asunnoista, jotka sopisivat myös ikääntyville. ARA-asuntokanta painottuu suuriin kaksioihin ja kolmioihin, kun sitten taas hakijoista suurin osa on kuitenkin yhden tai kahden hengen talouksia, ja sitenkään näiden asumismenojen nykyistäkään enimmäismäärää vastaavia asuntoja ei ole näissä kyseisissä kunnissa tarjolla riittävästi.

Sitten vielä tähän yleiseen asumistukeen kohdistuvien leikkauksien lisäksi tässä esityksessä esitetään leikattavaksi myöskin eläkkeensaajan asumistukea. Nämä muutokset vaikuttavat todella moneen, noin 203 000 eläkkeensaajan saamaan asumistukeen. Nämä eläkkeensaajan asumistuen saajat ovat jo lähtökohtaisesti pienituloisia, ja nämä esitettävät leikkaukset kohdistuvat lähes kaikkiin tuensaajiin — lähes kaikkiin tuensaajiin — ja myöskin takuueläkkeen varassa oleviin ihmisiin. Nämä ehdotetut heikennykset myös heikentäisivät eläkkeensaajien kannusteita työntekoon, sillä aiempaa suuri osa työtuloista leikkaantuisi pois asumistuessa. Ja vaikka esitetyissä heikennyksissä on merkittävää päällekkäisyyttä aiemmin toteutettujen sosiaaliturvaleikkausten kanssa, niin ei näitä muutosten yhteisvaikutuksia ole tässäkään esityksessä arvioitu. Eli samoille kotitalouksille ja henkilöille kasautuvien sosiaaliturvaleikkauksien lisäksi toimeentulon vaikeuksia lisäävät muun muassa kohtuuhintaisen asuntotuotannon heikentäminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen ja lääkekustannusten korottaminen.

Puhemies! Tuntuu siltä, että kokonaisuudessaankin tämä Orpon hallituksen politiikka heikentää todella pienituloisten ihmisten toimeentuloa ja vuokranmaksua, mikä taas uhkaa johtaa ylivelkaantumiseen ja häätöjen ja lopulta asunnottomuuden yleistymiseen. Minun täytyy todeta, hyvät kollegat, että minä olen todella huolissani siitä, että Suomi uhkaa muuttua asunnottomuuden torjunnan mallimaasta varoittavaksi esimerkiksi siitä, kuinka nopeasti voidaan epäonnistuneella asunto- ja sosiaalipolitiikalla myönteinen kehitys nyt pilata.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä. Edustaja Nurminen on poissa. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

19.03 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on jo vuoden 24 budjetissa toteuttanut historiallisen suuret leikkaukset yleiseen asumistukeen ja muuhun sosiaaliturvaan, ja niiden vaikutukset näkyvät. Häätöjen määrä on kasvanut merkittävästi, ja yhä useampi suomalainen elää toimeentulon rajoilla. Nyt hallitus esittää uusia leikkauksia, jotka pahentavat tilannetta entisestään.

Mitä hallitus sitten tavoittelee näillä leikkauksilla? Julkisuudessa niitä on perusteltu muun muassa työllisyysvaikutuksilla ja sillä, että ne alentaisivat vuokratasoa. Mutta tutkimustieto ei tue kumpaakaan väitettä. Näille leikkauksille ei ole osoitettavissa työllisyysvaikutuksia, eikä asumistuen leikkaaminen ole laskenut vuokria, vaan hallituksen asuntopoliittikka kokonaisuudessaan uhkaa pikemminkin kiihdyttää asumiskulujen kasvua.

Arvoisa puhemies! Yksi hallituksen keskeisistä esityksistä on varallisuusharkinnan palauttaminen yleiseen asumistukeen. Varallisuusharkinta poistettiin vuonna 2015 juuri sen tarpeettoman byrokratian ja hallinnollisen taakan vuoksi. Nyt hallitus aikoo kasvattaa byrokratiaa ja vaikeuttaa tuensaajien tilannetta, vaikka muutosten taloudelliset hyödyt ovat mitättömiä. Valtion säästöt jäävät arviolta vain kahdeksaan miljoonaan euroon vuodessa, mutta samalla Kelan käsittelykustannukset kasvavat lähes viisi miljoonaa euroa. Tämä ei ole tehokasta eikä oikeudenmukaista politiikkaa.

Lisäksi on huomattava, että varallisuus ei aina ole helposti realisoitavissa. Esimerkiksi muuttotappiokunnissa sijaitsevien asuntojen myynti voi olla hidasta tai jopa mahdotonta. Tämä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin, joissa ihmiset menettävät tukensa ilman realistista mahdollisuutta parantaa taloudellista tilannettaan. Esityksen arvioidaan leikkaavan asumistukea noin 3 700 kotitaloudelta, joista lähes 2 200 menettää tukensa kokonaan. Tämä on kohtuutonta ja osoittaa, kuinka hallitus on vieraantunut tavallisten ihmisten arjesta.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää myös enimmäisasumismenojen kuntaryhmien tarkistamista siten, että esimerkiksi Kouvolaa, Mikkeliä, Poriä, Kajaania, Lappeenrantaa ja Vaasaa siirrettäisiin alempaan kuntaryhmään. Tämä tarkoittaa, että näissä kunnissa asumistuen taso laskee ja ihmiset joutuvat entistä ahtaammalle. Näissä kunnissa sopivien ja kohtuuhintaisien asuntojen tarjonta on jo nyt rajallista, ja esitys vain lisää vaikeuksia erityisesti pienituloisille, ikääntyville ja muille haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille.

Arvoisa puhemies! Hallitus tarkastelee tässä esityksessä viiden kunnan vuokratasoa ainoastaan tilastojen perusteella, jotka kuvaavat tuensaajien keskimääräisiä vuokria — siis tuensaajien keskimääräisiä vuokria. Näistä vuokralaisista yhä suurempi osa on jo hallituksen edellisen asumistukileikkauksen seurauksena joutunut muuttamaan pienempiin ja laadultaan heikompiin asuntoihin. Kelan ohjeistuksen mukaisesti nämä asunnot ovat selvästi alle paikallisen keskimääräisen vuokratason, mikä vääristää vuokratason todellista kuvaa näissä kunnissa.

Kuntaliiton asiantuntijalausunto on tuonut selvästi esiin, että tällaiset tilastot eivät enää riittävästi vastaa nykyistä paikallista vuokratasoa. Jatkossa on arvioitava tarkemmin, missä määrin tuensaajien keskimääräinen vuokrataso on etääntynyt sekä paikkakunnan yleisestä vuokratasosta että ARA-asuntojen vuokratasosta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa korostettiin myös, että siirtolistalla olevissa kunnissa on vakava pula erityisesti sopivan kokoisista ja esteettömistä asunnoista, jotka sijaitsevat palvelujen lähellä ja soveltuvat myös ikääntyville. Nykyinen ARA-asuntokanta painottuu suuriin kaksioihin ja kolmioihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

hin, vaikka suurin osa tuensaajista on yhden tai kahden hengen talouksia. Tämä tarkoittaa, että näillä paikkakunnilla ei ole riittävästi edes asumismenojen enimmäismäärää vastaavia asuntoja tarjolla. Kuntaliiton asiantuntija meidän kuulemisessa nosti esille muun muassa sen, että Vaasassa tilanne opiskelijoiden osalta on jopa sellainen, että voidaan tarjota vain ja ainoastaan noin kahden viikon vuokrasopimuksia kerrallaan, jonka jälkeen joudutaan vaihtamaan asumaan toiseen vuokra-asuntoon, mikä on todella kohtuuton tilanne.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vaikuttaa ensisijaisesti mekaaniselta lisäleikkaukselta niiden kuntien asukkaille, jotka ovat jo kärsineet merkittävästi kuluvan vuoden budjetissa tehdyistä yleisen asumistuen leikkauksista. Leikkaukset kohdistuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, joilla ei ole realistisia vaihtoehtoja löytää säädösten mukaisia kohtuuhintaisia asuntoja paikkakunniltaan. On välttämätöntä, että asumistuen muutokset perustuvat realistisiin ja paikalliset olosuhteet huomioiviin arvioihin. Jos hallitus ei ota huomioon näitä asiantuntijoiden esiin tuomia puutteita, vaarana on, että asumisen kohtuuttomat kustannukset sysätään entistä suuremmaksi taakaksi niille, joilla on jo valmiiksi vaikeuksia selvitä arjestaan.

Arvoisa puhemies! Tilanne on erityisen huolestuttava eläkkeensaajien osalta. Esityksen mukaan eläkkeensaajan asumistuki pienenee keskimäärin 15 euroa 60 senttiä kuukaudessa ja noin 7 600 eläkkeensaajaa menettää tukensa kokonaan. Eläkkeensaajat ovat jo valmiiksi pienituloisia, ja hallitus kohdistaa leikkauksensa suoraan heidän toimeentuloonsa. Tämä on kylmää ja epäinhimillistä politiikkaa, joka lisää köyhyyttä ja heikentää ihmisten arkea. [Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Koska salissa on varsin hyvä ja kantava akustiikka, pyytäisin käymään muut keskustelut jossakin muualla. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

19.11 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme jälleen tässä salissa esitystä, jonka tavoitteena on julkisen talouden vahvistaminen. Tämä esitys vahvistaisi julkista taloutta 25,4 miljoonaa euroa. Varallisuusharkinnan lisäämisellä on tarkoitus kohdentaa yleistä asumistukea sitä eniten tarvitseville ja vähävaraisimmille tuensaajille, samoin eläkkeensaajan asumistuessa lisäomavastuun määräytymisen muutoksilla ja omaisuusharkinnan kiristyksellä tukea kohdennetaan pienituloisimmille, vähävaraisimmille ja eniten tukea tarvitseville eläkkeensaajille. Yleisessä asumistuessa varallisuusharkinnan palauttaminen myös yhtenäistää yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen määräytymisperusteita.

Enimmäisasumismenoja koskevan kuntaryhmituksen uudelleenjärjestelyllä, mihin tässä edellisissä puheenvuoroissa on otettu kantaa, on vaikutuksia näiden kaupunkien asumistukitasoihin. Kelan selvityksen mukaan ja hallituksen esityksen mukaan nämä kaupungit ovat kuitenkin olleet vuokratasoltaan selkeästi kakkoskuntaryhmän viimeiset, ja kun nämä kunnat nyt siirtyvät sinne ryhmään kolme, niin ne ovat siellä tämän ryhmän keskitasoa, eivät kalleimpia eivätkä halvimpia mutta tulevat siihen keskitasolle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala. Edustaja Viitala on poissa. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

19.13 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan tärkeästä aiheesta. Erityisesti olen huolissani maaseudulla asuvista eläkeläisistä. Me tiedetään, että ei sitä omaisuutta vaan nopeasti saa välttämättä myytyä, ja me yritimme tätä nostaa esille valiokunnassa opposition voimin, mutta ei sinne hallituksen esitykseen mitään helpotuksia tämän osalta valitettavasti tullut.

Tiedän esimerkiksi, että jos miettii jopa Helsingin aluetta, niin asuntomarkkinatilanne on tällä hetkellä erittäin haastava — riippuen varsinkin, jos on yksiöitä ja näin edespäin, ja eivät tällä hetkellä asunnot liiku. Sitten jos miettii todellisuudessa sitä, että todella monet pienet eläkkeet ovat oikeasti niin pieniä, että jos vielä asumistuesta leikataan, niin se on suuri leikkaus näille pienituloisille eläkeläisille ja varsinkin tilanteessa, jossa sitä omaisuutta ei pystytä realisoimaan.

Tässä hallituksen esityksessä, niin kuin monissa muissakin näissä leikkauksissa, itseäni harmittaa ja häiritsee se, että näistä kaikista hallituksen toimista, varsinkin näistä sopeutus-toimista, ei tehty kokonaisarvioita. Se kyllä on näkynyt tässä kokonaisuudessa, ja tämä johtaa siihen huoleen, että miltä osin nämä kaikki sosiaaliturvaleikkaukset, kaikki palveluiden leikkaukset, kohdistuvat lähtökohtaisesti juuri niihin samoihin yksilöihin montaa kautta. Tämä on kyllä sellainen kysymys, mistä minä toivoisin, että hallitus ottaisi mahdollisuutta kuunnella vähän asiantuntijoita ja tehdä pidempiä, syvempiä arvioita siitä, onko tosiaan niin, että nämä leikkaukset kohdistuvat samoihin ihmisryhmiin. Petteri Orpo on kuitenkin nostanut esille sellaisen näkökulman, että kenenkään ei tulisi joutua kantamaan liian isoa taakkaa tässä talouden tasapainottamisessa. Nyt kyllä näyttää siltä, että aika monelta osin ne leikkaukset kohdistuvat samoihin ihmisiin, ja olen erittäin huolissani näistä pienituloisista eläkeläisistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.15 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä on käytetty hyviä ja perusteellisia puheenvuoroja esimerkiksi edustajien Pekonen ja Berg toimesta. Tässä asiassahan on monta kokonaisuutta, mutta keskityn omassa puheenvuorossani nyt vain tähän eläkeläisten asumistukiasiaan. Toki yhdyn niihin näkemyksiin, mitä äsken mainitut puhujat ovat täällä esittäneet, mutta itse otan nyt tämän esille.

Siteeraan suoraan tästä sosiaali- ja terveystalouden valiokunnan mietinnöstä seuraavaa kohtaa: ”Valiokunta kuitenkin toteaa, että kaikki eläkkeensaajan asumistukea saavat ovat pienituloisia ja lisäomavastuuprosenttiin ehdotettu muutos kohdistuu kaikkiin 203 000 eläkkeensaajan asumistuen saajiin, vaikka muutos onkin sitä suurempi, mitä suuremmat eläkkeensaajan tulot ovat.” Tarkistin juuri tuossa, mikä on Suomessa tällä hetkellä mediaanieläke. Mediaanihan — totean sen vielä varmuuden vuoksi — on se keskiluku, jonka molemmilla puolilla on yhtä monta tapausta, eli ei keskiarvo vaan mediaani, ja se oli nyt viimeisimmän tiedon mukaan 1 736 euroa kuukaudessa sekä miehillä että naisilla eli kaikilla eläkkeensaajilla. Naisista 70 prosenttia saa alle 2 000 euron kuukausieläkettä, miehistä 52 prosenttia.

Tämän tässä mainitun leikkauksen taloudellinen vaikutus on 38 miljoonaa euroa. Meitä sosiaalidemokraatteja on usein arvosteltu siitä, että me emme sitten vastaavasti tasapainota muita tällaisia muutoksiamme, mutta tässä viittaan vaikkapa esimerkiksi siihen, miten me äänestimme täällä ansiotuloveroprosentista. Meidän esityksemme oli se, että yli 92 000 euron vuosituloista verotus kiristyisi 2,5 prosenttiyksiköllä eli nousisi 42,75:stä 44,25 pro-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

senttiin, ja siitä arvioitiin kertyvän valtionveroa vähintään 65 miljoonaa euroa lisää ja kunnallisverotuottoa lisäksi. Eli pidän tätä nyt kuitenkin sellaisena asiana, minkä nostin tässä esille, että kun sopeutusta tässä yhteiskunnassa tarvitaan, niin sitä pitäisi tehdä solidaarisemmin eikä sillä tavalla, että kohdistetaan erityisesti pienituloisiin niitä leikkauksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

19.17 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Niin kuin tässä juuri edelläkin todettiin, täällä on pidetty todella hyviä puheenvuoroja, ja juuri niin, tämä on tänään jo toinen leikkauspäätös niiden aiempien lukuisten leikkausten surulliseen sarjaan. Tämä vaikuttaa siis yli 200 000 eläkkeensaajan saamaan asumistukeen, ja yli 7 000 eläkkeensaajalta lakkaa kokonaan tämä asumistuki, ja tämän päälle tulee vielä yleisen asumistuen kotitalouksien määrä.

On tullut kyllä tässäkin keskustelussa selväksi, että Suomen nykyinen asuntokanta ei tue sellaista mallia, johon tämä esitys on tehty. Omassakin kotikaupungissani on todettu, että ei ole riittävästi saatavilla sellaisia asuntoja, joihin tuen saisi, ja tätä problematiikkaa olemme kaupungissakin yrittäneet saada ratkaistua, että kuinka tähän voisimme vastata, mutta ne päätökset eivät ole nopeita, eivätkä ne ratkaisut ole nopeita. Siis niitä pienempiä ja edullisempia asuntoja kaikille, jotka niitä tarvitsisivat, ei ole saatavilla.

On todettava, että perheiden rakenne on vuosien saatossa muuttunut, eikä asuntorakentaminen ole pysynyt siinä mukana. Ja tämä on tietenkin erityisesti muuttotappiokuntien asia mutta myös monien muittenkin kuntien ja kaupunkien asia.

Haluan esittää yhden esimerkin ja jotenkin yrittää valaista sitä, mitä käytännössä tämä esitys tarkoittaa. Esimerkkini on omistusasunnossa Uudellamaalla asuvasta mummosta, jonka eläke on noin 1 100 euroa kuukaudessa ja joka asuu osakkeessa, johonka on tehty muutama vuosi sitten iso remontti, ja yhtiövastike on yli 800 euroa kuukaudessa — siis eläke 1 100 ja pelkästään yhtiövastike yli 800 euroa. Kun asunto on nyt ollut myynnissä parin vuoden ajan ja kauppa ei ole käynyt, niin kuinka näiden ihmisten tilanteet aidosti aiotaan ratkaista? Onko se varallisuusharkinnan poistuminen? Kun nyt sitten jatkossa siihen omistusasuntoon tukea ei saa ja asuntoa ei saa myytyä, niin menevätkö nämä ihmiset konkurssiin vai mitä heille oikein tapahtuu? Ja pitääkö asunto näissä tilanteissa sitten lahjoittaa jollekin eteenpäin, vai voiko Kela sitten todeta, että se varallisuus onkin negatiivinen? Eikä tämä koske vain muuttotappiokuntia, kun tämä esimerkkikin oli Uudeltamaalta. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että nämä ihmiset eivät osta tarvitsemiaan lääkkeitä, ruokaa ostetaan sen verran, mihin rahaa riittää, ja kaikesta mahdollisesta on tingitty, mutta sekään ei riitä. Niin kuin tässä todettiin, toimeentulotukirippuvuus tulee kasvamaan, mutta on kyllä pakko todeta, että osa niistä ihmisistä ei sitä toimeentulotukeakaan hae, vaikka olisivat siihen oikeutettuja.

Eli ottamatta mitenkään kantaa siihen, kuinka epäoikeudenmukaisia leikkauksia hallitus on tehnyt ja tekee, on pakko taas ottaa kantaa siihen epäoikeudenmukaisuuden tunteeeseen suhteessa siihen, että hallituksen tekemät leikkaukset ovat kautta linjan leikkauksia jo valmiiksi heikko-osaisimmilta ja pienituloisimmilta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

19.21 Ville Merinen sd: Arvoisa puheenjohtaja! Minulla on jotenkin jumittanut tämä näytö — näen itseni sijalla 10, siksi en ollut valmiina.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

Itse kiinnitin huomiota tätä lakia tehdessämme siihen, että tässä on tämä hölmö yksityiskohta varallisuusharkinnasta, missä säästöksi on laskettu kahdeksan miljoonaa ja byrokraatia- ja Kelan toimintakuluiksi 4,8 miljoonaa euroa. Tämä on ehkä esimerkki semmoisesta lainsäädännöstä, missä ei silleen... Kyllähän tässä nyt edelleen säästöön jää, mutta ei mitenkään massiivisesti.

Ja sitten mitä tänään olen miettinyt tässä keskustelussa, niin meidän äsken puhuttiin esimerkiksi hyvinvointialueiden tilanteesta ja asiakaspalvelumaksujen nostosta. Nyt puhutaan laista, joka vaikuttaa myös voimakkaasti ihmisten varallisuustasoon, iäkkäidenkin ihmisten, ja tähän kun lisätään vielä se, että lääkkeiden hinta nousee, niin kyllä meillä on vähän turhan kovia aikoja tulossa tietyille ihmisille ja ihmisryhmille. Jotenkin vähän pelolla tässä odottaa, miten tällainen laki tulee isossa mittakaavassa vaikuttamaan esim. niihin tilanteisiin, mistä edustaja Rantanen äsken puhui.

Mutta: hurjia lakeja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

19.23 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tätä yleisen asumistuen ja eläkkeensaajien asumistuen leikkausta on myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa vastustettu. Olemme tehneet yhteisen vastalauseen sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton ja vihreiden osalta, ja tämä vastalause on siellä liitteenä tätä valiokunnan mietintöä koskien.

Muutamia arvioita siitä, mitä nyt sitten tulee tapahtumaan.

Arvoisa puhemies! Tässä siis ehdotetaan käytännössä sitä, että sen jälkeen, kun hallitus on jo kerran yleisen asumistuen menoja vähentänyt leikkaamalla yleistä asumistukea käytännössä niin, että kuluvan vuoden alusta tulee voimaan vuositasolla 385 miljoonan euron asumistuen leikkaus, tätä asumistukeen kohdistuvaa leikkauslinjaa yhä jatketaan. Samaan aikaan asumismenojen leikkauksen lisäksi hallitus on jäädyttänyt indeksijäädytyksillä etuudet vuosille 24—27, mikä johtaa siihen, että aika monella pienituloisella ihmisellä on vaikeaa. Ja ei tässä kaikki, koska on meidän myöskin huomioitava, että näitä etuusmuutoksia on tehty myös muihin asioihin. Hankaluudeksi tulee se, että monet näistä etuuksien muutoksista vaikuttavat myöskin niin, että niitten yhteenlaskettuja vaikutuksia ei valitettavasti ole kunnolla otettu huomioon.

Lähden liikkeelle siitä, oliko järkevää toteuttaa yleisen asumistuen piirissä oleville opiskelijoille nämä samat leikkaukset. Opiskelijat ovat lähdössä aikaisemman hallituksen esityksen pohjalta viime syksyltä opintotukilain asumislisäjärjestelmän piiriin 1.8.25. Kun me sitten mietimme, miksi tämä esitys tulee voimaan vuoden alusta, niin käytännössä me aiheutamme sen tilanteen, että seitsemän kuukauden ajan yleisen asumistuen leikkaukset koskevat myös näitä opiskelijoita. Totta kai monet ihmettelivät, onko tässä mitään järkeä, mutta hallituksen esitys lähtee siitä, että siitä huolimatta tämä jätetään huomiotta. Esimerkiksi voimaantulo ei tule vasta opiskelijoiden lähdettyä, vaan se tulee jo aikaisemmin, joten tarkoituksenmukaista tämentyypinen toiminta ei tietenkään olisi ollut.

Arvoisa puhemies! Sitten tämä varallisuusharkinta yleisessä asumistuessa: Tämä on varmasti, kuten edustaja Merinen jo aikaisemmin sanoi, yksi kaikkein hulluimpia asioita koko tässä esityksessä. Me tavoitellaan reilun kahdeksan miljoonan säästöä, josta puolet sulaa siihen, että byrokraatia haukkaa siitä palasen. Kyllä on pakko sanoa, että jos pienituloisia halutaan oikein kepillä, niin tässä on erinomainen esimerkki siitä, että tällainen esitys painetaan eduskunnassa läpi. Jo aikoinaan tästä luovuttiin sen takia, että katsottiin, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

tässä ei ole mitään järkeä käyttää neljää miljoonaa euroa byrokratiaan. Erityisesti kun näillä yleisen asumistuen saajilla nettovarallisuutta ei juuri ole, niin silloin pieneen osaan kohdistuu valtava paperityö, jossa selvitetään, mitä nämä ihmiset omistavat. Ja erityisen vaikealla tavalla, kuten jo alkupuheenvuorossa tätä lakiehdotusta esitellessäni täällä totesin, kohdistuu nyt ruokakuntaan tämä erikoinen laskukaava. Ja omaisuusharkinnan palauttamisen johdosta ollaan tilanteessa, että muutos koskee käytännössä noin 3 700:aa ruokakuntaa, joista 2 200:lta loppuu tämä tuki kokonaan. Kun tämä tuki kuitenkin on keskimäärin noin 181 euroa ja käytännössä myös yksin asuvien osalta 157—260 euroa, ei tämä nyt mikään pieni raha ole, ja kun täällä alla ovat nämä muut leikkaukset, on pakko sanoa, että aika isoista asioista kuitenkin puhutaan, kun puhutaan siitä neljästä miljoonasta, joka tässä kohdistuisi tähän kokonaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Sitten yleisen asumistuen kuntaryhmien muutoksista:

Tässä esityksessä todella todetaan, että Kouvola, Mikkeli, Pori, Kajaani, Lappeenranta ja Vaasa siirrettäisiin kakkoskorista tänne kolmosen kuntaryhmään. Erikoista on se, että valiokunta ei osannut alun perin tilata näiltä kunnilta lausuntoja, mutta Kuntaliittoa kuultuamme olimme kyllä hämmästyneitä siitä, onko tämä järkevää. Kuntaliiton lausunto, joka on myöskin julkinen nyt, kun asiakirjat ovat julkisia, kertoo siitä, että tässä ei ole mitään järkeä, ja tämä on minusta huolestuttavaa. Tässä valiokunnan käsittelyssä selvisi, että monet näistä kunnista kärsivät itse asiassa todella suuresta asuntopulasta. Tässä tilanteessa me heikennetään entisestään sitä käytettävissä olevaa rahasummaa, jolla asunto voitaisiin hankkia. Se tuntuu aika järjettömältä.

Itse tulen Porista, ja täällä on itse asiassa muuten Porin valtuuston puheenjohtajakin paikalla — ehkä täällä itsekin käytätte puheenvuoron. Me ihmettelemme Porissa, että Suomen kymmenenneksi suurimmassa kaupungissa — nyt hallitus haluaa tulkita — meidän asumismenot olisivat käytännössä tämän kolmannen korin tasolla. Tämä kuuleminen oli aika shokeeraava siksi, että meille selvisi, millä tavalla tämä laskukaava on saatu aikaiseksi. Se laskukaava, jota tässä käytetään, ei vastaa sitä, mitkä ovat ne todelliset sen asuinpaikan asumiskustannukset, eli käytännössä, mikä on se yleinen vuokrahintataso. Jos näin sokeasti tehdään hallituksessa päätöksiä, että ei sitä todellista vuokratasoa oteta huomioon, niin silloinhan tämä eriytyy erityisesti niiden ihmisten osalta, jotka esimerkiksi pienituloisina porilaisina tulevat saamaan entistä vähemmän valtion tukea asumiseen. Kuntaliiton lausunto kannattaa lukea. Se kertoo siitä, että tässä ei ihan hirvittävästi ole mitään järkeä.

Kuunnelkaapa valiokunnan lausuntoa: ”Kuntaryhmituksen muutoksen arvioidaan vähentävän asumistukimenoja noin 5,3 miljoonalla eurolla vuodessa vuodesta 2026 lähtien. [Puhemies koputtaa] Muutos lisää toimeentulotukimenoja arviolta 1,8 miljoonaa euroa, joten julkisen talouden menot laskevat noin 3,5 miljoonaa euroa.” [Puhemies koputtaa] Siis tähän on muiden kustannusten ohella aika kallista puuhaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

19.30 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Jälleen olemme käsittelemässä hallituksen esitystä, jossa esitetään muutoksia asumisen tukiin. Tässä ehdotetaan palautettavaksi varallisuusharkintaa, eli jatkossa omaisuus vaikuttaa myönnettävään asumistukeen. Myöskin kuntaryhmien tarkistamisesta tässä ovat edustajat edellä jo kuvanneetkin yksityiskohtia, mistä on kysymys.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

Kun tätä lukee, niin kyllä aika surulliseksi vetää. Monta kertaa on tässäkin salissa huomautettu hallitusta siitä, että kun on tehty tämän hallituskauden aikana jo tähän mennessä hyvin paljon erilaisia muutoksia, niin pitäisi pystyä arvioimaan niitten kokonaisvaikutuksia eri ihmisryhmiin. Nyt sitten tässä on todettu, että esimerkiksi tämäkin edelleenkin lisää kohtaanto-ongelmaa siten, että samoille kotitalouksille ja henkilöille kasautuu sosiaaliturvaleykkäyksien lisäksi monenlaisia heikennyksiä: kohtuuhintaisen asuntotuotannon heikentäminen vaikuttaa heihin, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen ja lääkekustannusten korottaminen vaikuttaa heihin. Kyllähän tämä uhkaa näitten ihmisten osalta johdattaa heidät sellaiseen ahdinkoon, josta on vaikea nousta ylös. Nyt kun on jo nähtävissä, että hädät ovat lisääntyneet, ja todennäköisesti asunnottomuuskin Suomessa lähtee kasvuun, niin on todella vaikea ymmärtää, miksi näin tehtäisiin.

Jotenkin olen yrittänyt löytää logiikkaa hallituksen toimista. Hallitus on paljon puhunut jo alusta alkaen siitä, että tämä hallitus haluaa edistää työllisyyttä. Nyt sitten tämänkin esityksen kohdalla todellisuudessa tämä vaikuttaa niin, että tämä heikentää esimerkiksi eläkkeensaajien kannusteita työntekoon, sillä aiempaa suurempi osa työtuloista leikkaantuisi pois asumistuesta. Eli vaikka työllisyys on tärkeä tavoite, niin tässä kohtaa hallitus toimii juuri päinvastaisesti.

Hallituspuolueitten edustajat mielellään puhuvat byrokratian vähentämisestä ja tehottomuuden poistamisesta julkiselta sektorilta. Nyt tässä on nostettu puheenvuoroissa esiin jo aikaisemmin — ja myöskin täältä löytyy valiokunnan mietinnön osana olevasta vastalauseesta tieto siitä — että varallisuusharkinnan tuominen takaisin asumistuen myöntämisperusteisiin lisää todella paljon työmäärää Kelan etuuskäsittelyn puolella. Itse asiassa se syö jo aika ison osan kustannuksinkin tästä arvioidusta säästöstä, ja on vaikea ymmärtää, miksi tämä olisi järkevää tehdä.

Sitten täällä on nostettu esiin kuntaryhmitysten muutokset niin, että Kouvola, Mikkeli, Pori, Kajaani, Lappeenranta ja Vaasa siirretään kakkoskuntaryhmästä kolmoskuntaryhmään. Huomauttaisin — täällä ovat edustajat hyvin kuvanneet tätä problematiikka — että näistä kuudesta kunnasta neljä sijaitsee itäisessä Suomessa. Hallitus on moneen kertaan lupailut, että itäisen Suomen hankalaa tilannetta huomioitaisiin, ja taaspa jälleen kerran sitä huomioidaan niin, että vaikeutetaan ihmisten elämää siellä entisestään muitten vaikeuksien lisäksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

19.34 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Onhan tämä käsittämätöntä, että kerta toisensa jälkeen hallitus tuo tähän saliin leikkauksia, jotka ovat jo nyt historiallisen suuret. Nyt meillä ovat yleisen asumistuen ja muuhun sosiaaliturvaan liittyvät leikkaukset jälleen kerran kasvussa.

Tässä edellinen puhuja otti jo puheeksi nämä kunnat, ja kuntien kautta olen huolissani myös näistä työllisyysvaikutuksista ja myöskin lapsiperheköyhyydestä. Tällä hetkellä taajamakaupungeissa ja kunnissa muun muassa siellä itäisessä Suomessa hallituksen onnettoman työmarkkinapolitiikan takia yt:t jylläävät, ja jos vaikka tässä perheessä, jota yt:t koskettavat ja johon lopputili tulee, on ostettu asunto, niin kyllähän tämä tilanne on aivan kohtuuton koko perheelle ja myöskin niille lapsille.

Yhteisvaikutusten arviointia ei jälleen kerran ole tehty, ja jälleen kerran kaikki leikkaukset kohdistuvat moneen kertaan samoihin ihmisiin. Hallitus puhuu kauniisti tulevaisuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

desta ja lapsista — jälleen kerran tämänkin esityksen kohdalla lapset ja lasten perheet on unohdettu — tai hallitus lupaa tukea ja apua itäiseen Suomeen, mutta kerta toisensa jälkeen puheet ja teot eivät kohtaa, kuten edustaja Holopainen tässä äsken kuvasi.

Perhettä ja perheen tulevaisuutta koetellaan ensin yt:n kautta, sitten asunnolla, jolla ei ole arvoa alueella, jossa asuntomarkkinat eivät muutenkaan toimi, ei ole sitä imua. Nämä hallituksen toimet johtavat loppujen lopuksi vain ylivelkaantumiseen, häättöihin ja asunnottomuuteen, ja jälleen kerran näissäkin ryhmissä on niitä lapsia. Eikä siinä vielä kaikki: tänään illalla vielä sitten myöhemmin voimme käsitellä, kuinka tämä tulee koskemaan opiskelijoita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

19.36 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä keskeisimpinä muutoksina yleiseen asumistukeen palautetaan varallisuusharkinta ja eläkkeensaajan asumistukeen tehdään tiukennuksia. Esitys on osa hallituksen valitsemaa kokonaisuutta julkisen talouden vahvistamiseksi. Varallisuusharkinnan lisäämisellä on tarkoitus kohdentaa yleistä asumistukea sitä eniten tarvitseville ja vähävaraisille tuensaajille. Varallisuusharkinnan palauttaminen myös yhtenäistää yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen määräytymisperusteita.

Tässä esityksessä on myös enimmäisasumismenoja koskevan kuntaryhmituksen uudelleenjärjestelyjä. Siellä on ollut myös epätarkoituksenmukaisia eroja eri kuntien ja kaupunkien välillä, ja nyt sitä on tehty tarkoituksenmukaisemmaksi. Enimmäisasumismenoja koskevan kuntaryhmituksen uudelleenjärjestelyllä nykyisestä kakkoskuntaryhmästä siirtyy kuntia kolmoskuntaryhmään, koska kunnissa tuensaajien keskimääräiset todelliset vuokrat ovat muita saman kuntaryhmän kuntia alempia.

Yrittäjän tuloja koskevan säännöksen täsmentämisellä taas mahdollistetaan puuttuminen yksittäisiin tapauksiin, joissa YEL-työtulo poikkeaa olennaisesti yrittäjän todellisesta tulotasosta. Muutoksen tavoitteena on mahdollistaa yksittäisiin räikeisiin tilanteisiin puuttuminen ja järjestelmän uskottavuuden vahvistaminen.

Eläkkeensaajan asumistuen osalta lisäomavastuun määräytymisen muutoksella ja omaisuusharkinnan kiristyksillä tukea kohdennetaan nimenomaan pienituloisimmille, vähävaraisimmille ja eniten tukea tarvitseville eläkkeensaajille.

Valiokunnan käsittelyssä nousi esiin myös hallintaoikeus, eli jos omaisuus ei ole omassa hallinnassa, niin silloin sitä ei katsottaisi omaisuudeksi, ja sen takia valiokunta tekikin muutoksen ja täydensi pykälää niin, että omaisuutta ei varallisuudessa oteta huomioon, jos henkilöllä ei ole siihen hallintaoikeutta. Tämä oli erittäin perusteltu muutos.

Ja sitten muutama sana vielä opiskelijoista. Se on totta, että opiskelijat tässä joutuvat nyt siirtymään muutoksesta toiseen, asumistuelta asumislisälle. Itse näen sen kyllä erittäin hyvänä, että kun he ovat asumislisän alla ja se on sidottu opiskeluun, niin silloinhan opiskelijat voivat esimerkiksi kesäaikaan tienata ja tehdä kesätöitä niin paljon kuin tarvitsevat ilman, että se vaikuttaa siihen asumislisään, eli tähän nimenomaan kannustaa tekemään työtä juuri niinä aikoina, jolloin opiskelua ei ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

19.39 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Kävin läpi näitä muutoksia, jotka tässä lakiehdotuksessa tehdään, sosiaalidemokraattien näkökulmasta, ja tässä on syytä havainnoida vielä muutamia asioita, joiden vuoksi tulin tähän puhumaan näistä yksityiskohdista.

Jäin siis siihen, että kuntaryhmäluokituksen muutoksen pohjalta ollaan tilanteessa, että tavoitellaan 5,3 miljoonan euroa säästöä ja käytännössä näistä säästöistä jää käteen 3,5 miljoonaa euroa, koska toimeentulotukimenot nousevat. Tässä kun on selvitetty tätä vaikutusta — ennen kuin opiskelijat siirtyvät tästä pois, niin isoin vaikutus on nimenomaan näiden opiskelijoiden osalta — niin muutos koskee kunnasta riippuen 68:aa—80:tä prosenttia asumistukea saavista ruokakunnista. Eli esimerkki kotikaupungistani Porista: tällä hallituksen toimella, jolla siis saadaan 3,5 miljoonaa säästöön, aiheutetaan, oikeasti hei, sellainen tilanne, että yleistä asumistukea saavien osalta lähes 70—80 prosenttia kärsii tästä muutoksesta, jossa 3,5 miljoonaa euroa yritetään säästää. Minun on pakko kysyä, miksi porilaisia tai lappeenrantalaisia tällä tavalla kohdellaan. Mitä järkeä tässä on?

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat, tämä muutos siis pienentää asumistukea noin 11 700 ruokakunnalla koko maassa, ja noin 700 ruokakunnan tuki loppuu kokonaan, jos siis ei oteta huomioon niitä opiskelijoita, jotka siirtyvät sitten jatkossa pois. Tämän kuntaryhmituksen muutoksen arvioidaan valiokunnan lausunnon pohjalta ja kuulemisten pohjalta lisäävän halvempien asuntojen kysyntää ja voimistavan edelleen vuokramarkkinoiden eriytymistä. Suoraan, suomeksi sanottuna tämä tarkoittaa sitä, kuten valiokunnan lausunnossa todetaan, että näissä kunnissa on jo pulaa erityisesti sopivan kokoisista, esteettömistä ja palvelujen lähellä sijaitsevista asunnoista ja asuntokannan korjaamiseen on vaikea saada rahoitusta, joten tilanne entisestään pahenee. Myös asumiskustannukset ja korkojen nousu ovat vaikuttaneet kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon niin, että se näkyy myös vuokratason nousuna, asuipa tällä alueella missä hyvänsä. Eli sen lisäksi, että porilaiset maksavat yhä enemmän vuokratason nousuna, me entisestään kiihdytämme tällä esimerkillä sitä.

Ja kysymys kuuluu, onko järkevää 3,5 miljoonan euron takia panna asuntomarkkinoita kuudella paikkakunnalla sekaisin, ja erityisesti Suomen kymmenenneksi suurimmassa kaupungissa. Hullua on myös se, että se markkina halutaan saada sekaisin myös Vaasassa ja Lappeenrannassa, joissa jo tällä hetkellä on ongelma, että opiskelijat eivät mahdu asumaan näihin kaikkein kohtuuhintaisimpiin asuntoihin. Kysymykseni siis on, onko järkevää sekoittaa asuntomarkkinat näin pahasti. Ja kun meillä on jo tästä kokemusta viime syksyltä, niin johtopäätös lienee se, että kyllä on — 3,5 miljoonan euron takia.

Kaikkein hulluinta, ja nyt tulee sitten se päivän paras: Valiokuntahan kiinnittää huomiota siihen, että kuntaryhmituksen muutos siirtää asumistuen painopistettä viimesijaiseen ja tarveharkintaiseen tukeen. Ajatelkaa, että tämän esityksen mukaan, jossa 11 700 ruokakunnalle kuuden kunnan ryhmityksen muutos aiheuttaa merkittäviä leikkauksia asumistukeen, näistä 11 700:sta toimeentulotuella päätyy 5 500. Siis 11 700 ruokakuntaa ja käytännössä 5 500 henkilöä lähtee tästä nyt toimeentulotuella. Kaikkein hulluinta on se, että se toimeentulotuella siirtäminen tässä tapauksessa tehdään sen takia, että saadaan 3,5 miljoonaa euroa säästöön. Siis nyt minun kysymykseni on se, tietävätkö hallituspuolueet, mitä hallituksen ohjelmassa lukee. Hallituksen ohjelmassa lukee, että toimeentulotukiriippuvuutta vähennetään merkittävästi. Se on niin iso tavoite, arvoisa puhemies, siinä ehdotuksessa, että jos 3,5 miljoonaa euroa säästöissä otetaan niin, että tulee 5 500 toimeentulotuella siirtyvää, niin ette te ikinä saa niitä tavoitteita aikaiseksi. Ja ikävää on, että siihen on tehty myöskin euromääräisiä säästöjä, että tämä toimeentulotukiriippuvuus näin alhai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

seksi saataisiin painettua. Tässä ei ole mitään järkeä, että 3,5 miljoonan takia pannaan 5 500 ihmistä toimeentulotuelle.

Annan vielä muutaman esimerkin. Kun budjettilausuntoja kuultiin, niin yksi sosiaalipoliitiikan professoreista oli käynyt omassa tutkimuksessaan ja akateemisesta kirjallisuudesta läpi sitä, kuinka paljon maksaa toimeentulotukiriippuvuuden lisäys. Kun ihminen ei sairasta monenlaistakaan sairautta vielä silloin, kun toimeentulotuelle siirrytään, niin yllättävää kyllä, kun 10 kuukautta tulee täyteen, se määrä, mitä tulee näitä uusia sairauksia toimeentulotuella ollessa, on yllättävän suuri. Me voidaan käydä siitä keskustelua, sattuvatko ne vahingossa sairastumaan näin pahasti siinä matkalla, mutta pelkästään se on sen 3,5 miljoonan euron säästön näkökulmasta hullua, että niiden 5 500:n 10 kuukaudessa syntyvät sairaudet ja niiden hoito maksavat enemmän kuin tämä 3,5 miljoonaa euroa.

Minusta tämä on yksi eduskunnan erikoisia farsseja, että me tehdään tällaista päätöksen teon osalta, että me ei tunneta asioita ja yhteisvaikutuksia. Nimenomaan valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että nämä kasautuvat eri kustannukset ovat hulluja.

No, eläkkeensaajien asumistuen osalta yksi tänään vielä käsittelemätön teema on, ikävä kyllä, korkkaamista vaille valmis. Eläkkeensaajien osalta ollaan erikoisessa tilanteessa siinä, että meillä on käytännössä 38 000 eläkkeensaajaa, jotka asuvat palveluasunnossa. Kyllä minusta on järjen vähyyttä siinä, että kun nämä ihmiset saavat käytännössä 182 euroa käyttörahaa kuukaudessa, se lopputulo, minkä he saavat esimerkiksi asumistukena, menee suoraan hyvinvointialueen piikkiin. Tämä hyvinvointialueita koskeva muutos eläkkeensaajien asumistuen laskuna on 12,6 miljoonaa euroa. [Puhemies koputtaa] Me ei oteta tällaisia asioita huomioon eikä olla kiinnostuneita. Eli kyllä minun, arvoisa puhemies, pitää sanoa, että jotain järkeä pitäisi olla siinä, miksi tällaisia asioita tehdään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

19.48 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme eläkkeensaajan asumistuen leikkausta ja yleiseen asumistukeen tehtäviä leikkauksia. Sosiaalidemokraatit tulevat esittämään kakkoskäsitelyssä tämän lain hylkäämistä.

Jos aloitetaan tästä hallituksen leikkauksesta eläkkeensaajan asumistukeen, niin kuten täällä ovat monet sosiaalidemokraattiset edustajat jo todenneet, tämä leikkaus kohdistuu myös kaikista pienituloisimpiin eläkkeensaajiin, ja onko pienituloisilla eläkkeensaajilla, iäkkäillä ihmisillä, mahdollisuus saada toimeentuloansa korotettua ja saada lisätuloja? Vastaus on, että hyvin niukat mahdollisuudet, joten mielestäni on täysin kohtuutonta, että tämä leikkaus osuu jokaiseen eläkkeensaajan asumistukea saavaan. Kuten valiokunnan mietinnössä sanotaan, tähän ei kohdistu vain varakkaisiin eläkkeensaajan asumistukea saaviin, vaan tässä leikataan jokaiselta eläkkeensaajan asumistukea saavalta, myös niiltä hyvin pientä eläkettä saavilta, ja mielestäni tämä on sellainen arvovalinta, jota yhteiskunnassa ei voi hyväksyä.

Sitten tässä palautetaan yleiseen asumistukeen tämä varallisuusharkinta, ja mielenkiintoista tässä esityksessä oli se, että hallitus leikkasi tästä kahdeksan miljoonaa mutta samaan aikaan Kela antoi lausunnon, jossa he kertoivat, että lähes viisi miljoonaa heidän käsitteilykulunsa kasvavat. Me toimme tätä valiokunnassa, mutta hallitukselle oli kuitenkin tärkeää, että näiltä ihmisiltä nyt kuitenkin saadaan leikattua — jos asumistuen saajilla on vähäsen rahaa tilillä, niin kyllä pitää saada leikattua. [Aki Lindén: Se on kasvutoimi!] — Täällä kysynkin hallituksen edustajilta: millainen kasvutoimi tämä nyt on?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

No, sitten mennään tähän kuntaryhmien muutokseen, ja kuten tässä tuotiin esille — tietysti edustaja Kiuru toi Porin tilannetta, Berg toi Vaasaa hyvin vahvasti, ja Kymäläinen toi Lappeenrantaa — kyllä täytyy sanoa, että hallitus ei osoittanut mitään perusteita, millä tavalla näitä kuntia otettiin tähän mukaan. Mikkelillä pyyhittiin myös pöytää. Oltiin valmiita lisäämään Mikkeli tänne ja leikkaamaan tämä raha myös sieltä. [Krista Kiuru: Kolmen ja puolen miljoonan takia!] Me emme saaneet valiokunnassa mitään perusteita sille, minkä takia hallitus valitsi juuri nämä kunnat, millä perusteella esimerkiksi Vaasa kuuluu näihin kuntiin, joissa tätä kuntaluokkaa alennettiin. Nyt olisi harvinaisen tärkeää, että tässä lain käsittelyvaiheessa me tietäisimme nämä perusteet, emmekä tiedä niitä edelleenkaan.

Haluan sanoa, minkä takia tämä on tärkeätä: Kun hallitus on leikannut tätä asumistukea, niin muistatte, että täällä kokoomusedustaja kertoi, että kyllä edullisia vuokra-asuntoja löytyy — no, hänelle on kyllä kerrottu, mikä se tilanne tämän hetken vuokra-asumisen suhteen on — mutta viime viikolla esimerkiksi Aamulehdessä tuotiin esille, että Kela lähetti 2 300 tamperelaiselle kehotuskirjeen muuttaa edullisempaan asuntoon. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan, juuri näin!] Siinä haastateltiin yksinhuoltajaperhettä, jossa oli kaksi lasta, ja Kela oli edellyttänyt, että pitää muuttaa kaksioon. Siellä perhe oli, ja vaihdettiin koulua ja muuta. Tähän johtaa tämä hallituksen politiikka, jossa pienituloisilta ihmisiltä leikataan ja sysätään yhä enemmän toimeentulotuelle. Me sosiaalidemokraatit vastustamme tätä hallituksen politiikkaa, jolla kaikki leikkaukset kohdistetaan pienituloisiin ihmisiin. Tämä koskee koko perhettä, myös näitä lapsia, jotka joutuvat vaihtamaan koulua ja muuta, eli niin kuin edustaja Kiurukin toi näistä kuntaryhmien muutoksista, näillä on suora vaikutus myös sinne perheisiin. Toivonkin, että nyt seurataan, mitä vaikutuksia esimerkiksi Mikkeliin on. Täällä on myös mikkeliläinen kokoomuslainen kansanedustaja, ja haluaisin kuulla, oletteko valmiit seuraamaan näitä vaikutuksia — tai porilainen. Toivoisin, että vähän puolustaisitte myös näitä kotipaikkakuntienne pienituloisia ihmisiä, kun ilman perusteita leikkaatte tällä tavalla alentamalla tätä. Halusin nyt tämän tuoda tässä esille, koska emme saaneet tähän vakuuttavia perusteita, ja nyt ne olisi hyvä esittää.

Tämän eläkkeensaajan asumistuen leikkauksen vaikutuksia muun muassa vanhusasiavaltuutettu lausunnossaan piti todella huolestuttavana, ja juuri tämä, miten tämä kohdistuu kaikista pienituloisimpiin, on äärettömän huono arvovalinta. Toivomme, että hallitus seuraisi tällaisen politiikkansa vaikutuksia siihen, onko ihmisillä oikeus asuntoon ja mil-laiseen asuntoon, onko heillä oikeus tähän, koska nyt hallitus etsii säästöjä ihmisten kodeista ja hallitus leikkaa lääkkeitä, ja sitten ovat nämä ruokaan ja palveluihin liittyvät ja muuta, eli perustoimeentulosta. Tätä arvovalintaa me olemme täällä nyt lukuisissa esityksissä kyseenalaistaneet ja esittäneet myös vaihtoehdon tälle hallituksen politiikalle.

Arvoisa herra puhemies! Tässä oli muutamia huomioita tähän lakiesitykseen, ja ensi maanantaina tulemme esittämään tämän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

19.54 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Nurminen otti esiin nämä yhteisvaikutukset, myöskin tämän Tampereen surullisenkuuluisan lehtijutun. Se on varmasti koskettanut sosiaali- ja terveysvaliokunnassa työskenteleviä, koska siinä on siis kysymys toimeentulotuen asumismenojen kiristämisestä. Viime syksynä käytiin keskustelua siitä, onko hallitus aidosti painottanut nämä leikkaukset niin, että kaikkein pienituloisimmat ja vähävaraisimmat ovat tästä ulkopuolella. Vasta itse asiassa joulun yötunteina kävi ilmi täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

sä salissa, että hallitus leikkaakin kaikkein pienituloisimmilta. Tämä oli yllättävä totuus, koska valiokunnan mietintöön kirjoitettiin kuitenkin vielä, että nimenomaan kaikkein pienituloisimpia suojellaan, ja nyt kaikkein pienituloisimpien osalta tämä toimeentulotuen asumismenojen kiristäminen on johtanut juuri siihen esimerkkiin, mistä edustaja Nurminen tässä edellä puhui, siis 25—35 euron säästämiseksikin. Ajatelkaa: meillä ei ole enää harkintavaltaa, että mikä on tarkoituksenmukaista ja järkevää. Tämä johtaa siihen, että lapset revitään koulupiireistä ja perheet kokevat, että eikö yhteiskunta välitä. Ajatelkaa, että perhe kadottaa esimerkiksi yhden makuuhuoneen 25 tai 35 euron hinnalla — se saa meidät kysymään täällä salissa, ja tulee kylmät väreet päälle, että kuinka me oikeasti, hei, täällä kehdataan. Mutta me kehdataan.

Tämä ei ole ainoa muutos, joka viime syksynä tehtiin. Asumistukea leikattiin jo viime syksynä, ja niin kuin puhuin näistä vaikutuksista äsken, ne ovat merkittäviä. Nyt tulee uusi asumistuen leikkaus tähän päälle, eli leikataan uuden kerran asumistukea, ja sen lisäksi indeksijäädytys on voimassa. Ja kun nämä kaikki tuet lasketaan yhteen, ja jos tämä henkilö, joka on asumistuella, on vielä työtön, niin myöskin työttömyysturvaan kohdistuvat — jo kolmatta kertaa työttömyysturvaan kohdistuvat — menojen leikkaukset vähentävät näiden ihmisten käytettävissä olevia varoja. Itse olen miettinyt ihan vakavasti, koska me pysähdyttään siihen, että me mietitään, onko tämä asiallista. Terveysturvan asiakasmaksujen korotukset, lääkkeiden omavastuiden muutokset ja lääkkeiden arvonlisäverokannan korotus ja yleisen arvonlisäverokannan nostaminen vaikuttavat yleisen asumistuen saajien lisäksi eläkkeensaajien asumistuen toimeentuloon — ja näin lukee siis valiokunnan mietinnössä. Tätä kulmaa on käsitelty, ja myöskin asumisneuvonnan menot kunnissa kasvavat. Ja kun katsotaan tätä esimerkkiä, jonka Porista teille kerroin, kohta meillä menee näihin muihin kuluihin enemmän kuin se valtiolle tullut säästö oli.

Tämä on sitä järkevyyttä, että sosiaaliturvassa ja sosiaalipolitiikassa pitäisi pikkuisen miettiä, mitä on tekemässä, ja nyt tämä näyttää todella pahalta. Näitä yhteisvaikutuksia käsitellään tässä meidän mietinnössämme.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 126/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.